

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE
24/2006 rd

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av lagen om registerförvaltningen
och vissa lagar som innehåller bestämmelser om
magistratens behörighet**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 februari 2006 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om registerförvaltningen och vissa lagar som innehåller bestämmelser om magistratens behörighet (RP 229/2005 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Terhi Lehtonen, inrikesministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Olli Mäenpää
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om registerförvaltningen, namnlagen, lagen om faderskap, ärvdabalken och lagen om hemkommun. Lagen om registerförvaltningen föreslås bli ändrad så att regleringen motsvarar kraven i den nya grundlagen. Den fullmakt att utfärda förordning som ingår i lagen föreslås bli preciserad. Det ska bli möjligt för magistraterna att specialisera sig och överföra vissa uppgifter till en annan magistrat.

Lagarna avses träda i kraft ungefär tre månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

I motiveringen till lagstiftningsordning belyses bestämmelserna utifrån grundlagens 119 § 2 mom. om statsförvaltningen, grundlagens 21 § om rättsskydd och grundlagens 80 § om utfärdande av förordningar. Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Syftet med propositionen är att genom ändringar i lagen om registerförvaltningen, lagen om hemkommun, namnlagen, lagen om faderskap och ärvdabalken göra det möjligt för magistraterna att specialisera sig, fördela arbetet sinsemellan och minska överlappande arbete. På så sätt kan man till en eller flera magistrater sammanföra vissa uppgifter som lämpligen kan bli specialuppgifter och som inte är så många samt jämna ut antalet uppgifter mellan olika magistrater. Målet är att öka effektiviteten, höja kompetensen och förenhetliga avgörandepraxis.

Ändringsförslagen innebär att magistraterna får avstå från sin regionala behörighet i uppgifter som gäller flyttningsanmälningar och anmälningar om flyttning till utlandet enligt 9 § 4 mom. i lagen om hemkommun, behandling av ärenden som gäller ändring av släktnamn enligt 14 § 1 mom. i namnlagen, beslut om godkännande av erkännande av faderskap enligt 20 § 2 mom. i faderskapslagen samt ärenden som gäller fastställelse av delägarförteckningen i en bouppteckning enligt 9 a § i ärvdabalken. Enligt lagförslaget ska den magistrat som tagit emot en ansökan överföra ärendet till den magistrat som koncentrerat behandlar sådana ärenden enligt närmare bestämmelser som utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. I Åland sköter länsstyrelsen enligt 3 § 2 mom. i den föreslagna lagen om registerförvaltningen de uppgifter som föreskrivs för magistraten, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Grundlagsutskottet anser att det är fråga om handläggning av rätt rutinmässiga ärenden. Genom bestämmelserna kan användningen av magistratens personalresurser rationaliseras och handläggningen snabbas upp tack vare specialiseringen. Därför är målen med lagförslaget i sig godtagbara, menar utskottet (se också GrUU 47/2004 rd, s. 2). Propositionen måste i varje fall granskas mot bakgrund av grundlagens 21 § om rättsskydd och krav på god förvaltning samt

grundlagens 80 § om bemyndigande att utfärda förordning.

Behörig myndighet

När det gäller att överföra uppgifter måste man bedöma om den magistrat till vilken handläggningen överförs kan anses vara en behörig myndighet enligt 21 § 1 mom. i grundlagen. Enligt denna grundlagsbestämmelse har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en myndighet som är behörig enligt lag. Grundlagsutskottet brukar anse att överföringen av uppgifter från en myndighet till en annan är av betydelse i fråga om 21 § i grundlagen (GrUU 14/2003 rd, s. 3/I, GrUU 52/2001 rd, s. 5/I).

I och med de föreslagna lagändringarna slopas den regionala behörighetsuppdelningen i vissa av magistraternas uppgifter. Då bildar magistraterna i fråga om dessa uppgifter en enda myndighet som har servicekontor på olika håll. Om behörighetsfrågan avgörs så här är det inte fråga om att behörigheten överförs mellan olika myndigheter, utan att uppgifterna ordnas inom en och samma myndighet. Alla magistrater tillämpar samma lagar och följer samma lagar om offentlig förvaltning, så med tanke på rättsskyddet enligt 20 § 1 mom. i grundlagen har det ingen betydelse i vilken magistrat en ansökan handläggs. Om vissa slags ärenden handläggs i specialiserade magistrater innebär det troligen också att handläggningen går fortare. Utskottet anser att den magistrat dit ärendet har överförts bör anses vara en myndighet som är behörig enligt lag så som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen och därmed kan handlägga det överförda ärendet.

Med beaktande av kraven på god förvaltning enligt 21 § 2 mom. i grundlagen är det väsentligt att kunden får veta vilken magistrat som handlägger hans eller hennes ärende. Det kan anses ingå i betjäningens principen, som nämns i beredningen av grundlagen, och i garantierna för god förvaltning (RP 309/1993 rd, s. 78/II). Därför anser utskottet det vara befogat att i de ovan nämnda paragraferna i lagförslag 2—5 nämna att

sökanden ska informeras då handläggningen av ett ärende överförs till en annan magistrat från den magistrat som tagit emot ansökan.

Bemyndiganden att utfärda förordning

De uppgifter som enligt lagförslagen ska kunna överföras gäller individens rättigheter och skyldigheter. Därför måste bestämmelserna granskas mot bakgrund av 80 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 9 § 4 mom. i lagen om hemkommun, 14 § 1 mom. i namnlagen, 20 § 2 mom. i faderskapslagen och 9 a § 2 mom. i ärvdabalken kan inrikesministeriet utfärda förordningar med närmare bestämmelser om vilka ärenden som kan koncentreras till en eller flera magistrater. Grundlagsutskottet har brukat förhålla sig reserverat till obegränsad överlåtelse av behörighet (GrUU 52/2001 rd, s. 5) och ansett det vara nödvändigt att den behöriga myndigheten framgår entydigt (GrUU 21/2001 rd, s. 4/I) eller annars exakt (GrUU 47/2001 rd, s. 3/II) av lagen eller att åtminstone utgångspunkterna för behörighetsfördelningen mellan myndigheterna (GrUU 45/2001 rd, s. 5/I, se också JK:s utlåtande 18.3.2003, Dnr 4/20/03, s. 2) och villkoren för överlåtelse av behörighet framgår tillräckligt tydligt av lagen (GrUU 17/2004 rd, s. 2/I, GrUU 7/2001 rd, s. 4/II).

Utskottet anser att lagförslagen tillräckligt exakt anger vilka uppgifter som kan överföras

till en annan magistrat och att det inte är fråga om någon obegränsad överföring till en annan myndighet. Till denna del fyller bestämmelserna villkoren för rätten att utfärda förordning. I 9 § 4 mom. i lagförslag 2 ges magistraterna dock en viss prövningsrätt i fråga om överföring. Även om avsikten verkar vara att den magistrat som tagit emot en ansökan också själv kan avgöra ärendet, är det befogat att precisera bestämmelsen med tanke på lagbundenheten i grundlagens 80 § 1 mom. om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter och i grundlagens 2 § 3 mom. om förvaltning. Preciseringen kunde göras med 14 § 1 mom. i lagförslag 3 som modell, för det är det tydligast formulerade och mest entydiga av förslagen. Över huvud taget vore det motiverat att använda enhetliga bestämmelser om överföring av uppgifter i lagförslag 2—5. Utskottet framhåller också att bestämmelserna bör säkra att svenskspråkiga ansökningar förmedlas till magistrater där det är säkert att de handläggs på svenska.

Utlåtande

Grundlagsutskottet meddelar

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

GrUU 24/2006 rd — RP 229/2005 rd

Helsingfors den 8 juni 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
medl. Hannu Hoskonen /cent
Roger Jansson /sv
Irina Krohn /gröna
Annika Lapintie /vänst
Outi Ojala /vänst
Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /cent

Markku Rossi /cent
Simo Rundgren /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Jan Vapaavuori /saml
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Kalevi Laaksonen.